1927
614.

KOSMOS

GAMTOS IR ŠALIMŲ MOKSLŲ
MĖNESINIS LAIKRAŠTIS

VII metai, 1 Nr.
1926 m.
Sausio mėn.

VALS. [illegible] BIBLIOTEKA
L 9503

KAUNAS - - - - - - - - - - - - - - - - 1926

Iš mokslininkų gyvenimo ir darbų.

Carl Schröter

70 metų jo amžiaus sukaktuvėmis.

Praeitų metų gruodžio m. 19 d. sukako 70 metų amžiaus profesoriui Karoliui Schröteriui, vienam botanikos mokslo korifejų. Jo vardas žinomas visame pasaulyje, ir jubilato garbei išleistame raštų rinkiny yra mokslo darbų jo mokinių, draugų ir gerbėjų ne tiktai iš Šveicarijos, bet ir iš Vokietijos, Prancūzijos, Anglijos, Olandijos, Skandinavijos kraštų, Rusijos, Lietuvos, Čechoslovakijos, Lenkijos ir iš Šiaurinės Amerikos.

K. Schröteris tai labai stambus dydis kaip pedagogas, kaip Ciuricho Politechnikos Instituto profesorius, kame jis dėsto nuo 1879 m., t. y. jau apie 46 m. Jo mokinių—agronomų, farmaceutų, girininkų, aukštesniųjų ir vidurinių mokyklų mokytojų—skaičius neapžvelgiamas. Jo vadovavimu parašyta per 40 daktariškų disertacijų, tame skaičiuj visa eilė stambių monografijų, vėl sukūrusių mokyklas. Visa ši mokinių plejada skleidė augmenijai meilę ir entuziazmą po visus Šveicarų žemės kampelius, o taip pat ir toli už jos sienų. Schröteris—entuziastas, jis savo paskaitomis ir pasikalbėjimais moka patraukt klausytojus; turėdamas žodžio dovaną, jis moka gaivint paskaitas, visada jas ilustruodamas gausinga demostracine medžiaga—atvaizdais, modeliais, herbarijais, šviesiniais paveikslais ir p. Netgi pačias nuobodžiausias temas Schr. padaro patraukiančias ir įdomias. Del visa to jo vardas neatskiriamas nuo botanikos mokymo Šveicarijoj, būdamas surištas ne tiktai su jos dėstymu aukštojoj mokykloj, bet ir su jos populariniu viešose paskaitose ir skaitymo būreliuose.

Bet dar daugiau žinomas Schröterio vardas kaip mokslininko, ir, būtent, kaip pirmos eilės mokslininko, vieno geriausių šiandien gyvuojančių savo mokslo atstovų. Schröteris parašė daugybę mokslo darbų ir tenka stebėtis tų darbų įvairumu, kadangi jų temos imtos iš visų botanikos mokslo sričių.

Jo disertacija nagrinėja šiaurinės zonos suakmenėjusių medžių paleobotaniką; iš tos pat botanikos srities yra ir 1904 m. drauge su prof. Früh'u išleistas kapitališkas darbas „Die Moore der Schweiz mit Berücksichtigung der gesammten Moorfrage". Šis 751 pusl. didumo veikalas būtinas kiekvienam, tiriančiam durpynus ir balas.

Kita Schröterio darbų grupė pavesta tirt lankas botanišku ir agronomišku atžvilgiais.

1883 m išėjo jo darbas (drauge su D-ru Stebler'iu) „Die besten Futterpflanzen" trimis dalimis su 46 spalvotais paveiklais; čia išdėstyta sistematika, pašarinė reikšmė, gavimas sėklų ir pilnai aprašyta svarbiausi pašariniai augmenys. Šis darbas turėjo didelio pasisekimo ir išverstas prancūziškai, angliškai ir rusiškai.

1887 m. pasirodė pirmieji leidiniai jo „Beiträge zur Kenntnis der Matten und Weiden der Schweiz", kame aprašoma lankų ir ganyklų botaniška sudėtis, kaip ją veikia irigacija, trešimas ir p. 10-me leidiny, išėjusiame

1892 m., aprašomi Šveicarijos lankų tipai ir pateikiama svorio nuošimčiais botaniška žolingumo analizė. Šį darbą galima pavadint pavyzdingu arba ir tiesiog klasikišku.

Trečiojon darbų grupėn eina Schröterio darbai iš augalų oikologijos. Drauge su Kirchner'iu jis išleidžia stambiausią darbą iš specialinės augalų oikologijos—„Liebesgeschichte der Blütenpflanzen Mitteleuropas", rašo apie „paduškomis" augančius augalus, apie alpinius augalus, ir iš dalinės oikologijos pareina prie augalinių bendrijų oikologijos—prie fitosociologijos. Čia jis sukūrė mokyklą. Taip paties Schröterio taip ir jo mokinių (k. a. Rübel'io, Brockmann-Jerosch'o) darbais Ciurichas patapo vienu svarbiausių augalų fitosociologijos ir geografijos centrų pasauly. Antai, Schröterio 70 metų amžiaus dienai išėjo 2-ju leidimu kapitališkas jo veikalas „Das Pflanzenleben der Alpen", kame visiems suprantamai aprašinėjama Alpių augmenijos pasaulis. Schr. puikiai pažinojo Alpių augmeniją ir kasmet su savo mokiniais ekskursuodavo po Alpes ir kasmet skaitydavo kursą apie Alpių augmeniją.—Internaciniam botanikos kongresui Briussely Schr. išdirbo botanikos-geografijos nomenklatūrą.

Toliau, Schr. dirbo sistematikoj ir morfologijoj (k. a. Eglė, Populus), išleido keliarodį alpiniams augalams nustatyt, nustatė Šveicarijos florai eilę šeimynų.

Daug darbo Schr. padėjo ir vandenų augmenijai tyrinėt. Taip antai, jis parašė veikalą apie Bodeno ežero augmeniją (1896 ir 1902), apie Šveicarijos ežerų fitoplanktoną, tyrinėjo Ciuricho ežero planktoną.

Paskutiniaisiais metais Schr. daug trūso padėjo gamtos apsaugos klausimui, rašė daug straipsnių, propagavo ir yra vienas iniciatorių Graubündeno kantone įkurto „Tautos parko" (National park).

Schröteris, kaip tikras boianikos geografas, yra daugel keliavęs. 1898—1899 m., vieno savo klausytojų kviečiamas, jis apkeliavo aplink žemę; šioj kelionėj jis prisirinko daugel medžiagos ir kolekcijų paskaitoms bei muzejui. 1911 m. jis dalyvavo pirmojoj botanikos-geografijos ekskursijoj Anglijoj, 1913 m.—Jungtinėse Šiaurinės Amerikos valstybėse, o 1923 m. buvo vienas organizatorių 4-sios internacinės ekskursijos Šveicarijos Alpėse. Be to, jam buvo pažįstama ir Tarpužemio jūrių sritis, o Alpes tai jis pažinojo tiesiog atmintinai. Delto jį praminė „Alpenschröter'iu".

Nuostabus įvairumas kūryboj pasireiškė ir daugybės jo mokinių darbais ir jo lekcijomis Politechnikume bei viešomis paskaitomis.

Kaip žmogus, Schröteris yra gerbiamas ir mylimas taip savo mokinių taip ir botanikų profesionalų. Ir netenka tuo stebėtis tam, kas turėjo laimės matyt šią žavinčią asmenybę, tą gerą senelį su jaunuoliškai judriu protu, pasirengusį kiekvienam padėt patarimu, tą 70 m. senelį, nepavargstantį ilgose ekskursijose bei vaikštynėse, žengiantį pirma visų, kuris yra Šveicarijos botanikos tėvas, kurio vardas neatskiriamai susirišęs su tos šalies botanikos mokslu.

Kaunas. *K. Regelis.*